

זיקוקים ליום העצמאות

לקט מקורות בענייני דיומא

"צריך להרבות בשמחה בחג העצמאות, שמחה על גילוי השכינה ושיבת ציון, ושמחה על ישראל הנבנית מחדש.. כל בניינה, תקומתה וקיומה של מדינת ישראל ארוגים בנסי ניסים שהקב"ה הראה לנו...כל טרקטור וכל טנק וכל אוירון המבצר את המדינה יש בו קדושה אלוקית." (שיחות הרצי"ה ליוה"ע)

מתוך שמחה רבה, הלל והודאה, בפרוס יום עצמאותנו ה-67, דבר בעתו מה טוב - לעסוק ביסודות הצינות בכלל ותפקידה של הצינות הדתית בפרט כפי שביארום לנו מורי דרכה-הראי"ה קוק זצ"ל ובנו הרצי"ה.

1. צינות ללא בושה

כנגד הראי"ה קוק זצ"ל יצא האשמה חריפה מפי אחד מגדולי ישראל בדורו, הרידב"ז מצפת, שהוא "ציוניסט" על "האשמה" זו מגיב הרב (אגרות הראי"ה, תקנ"ה) -

"ומה שמחרפני כת"ר, שנעשיתי לעת זקנותי "ציוניסט", להקריב את נשתי בשביל ישוב-ישראל בא"י, - אהובי, אם כל ה"ציוניסטים" יהיו אוהבים את א"י ורוצים בישוב אה"ק בזאת הכוונה והמטרה הקדושה שאני מתכוון אליה, בשביל שהיא ארץ-די', שבחר בה השי"ת וחבבה מכל העולם כולו, ויש בה סגולות קדושה לנבואה, ולהשראת רוה"ק, ולזכות ע"י ההליכה בה לעוה"ב."

לדברי הרב קוק - ישנה חשיבות מכרעת ל"כוונה והמטרה" של מי שמגדיר עצמו ציוני, מהי הצינות בעיניו וממה נובע הקשר שלו לא"י וללאומיות בעם ישראל.

ובצינות כפי שמתכוון אליה הרב בוודאי שאין להתבייש, וכפי שמסיים שם -

"ואם יהיו כל ה"ציוניסטים" חושבים כן תהיה בוודאי תפארת גדולה לכל גדול בישראל ולכל גאון וצדיק להיות "ציוניסט" כזה, וגם כבוד גאונו אינו צריך להתבייש מ"ציוניסטיות" כזאת."

2. לאומיות מול תורה

אמנם האם הצינות של הרב קוק זצ"ל היא זו שכולם התכוונו אליה?

בשיחות הרצי"ה קוק (דברים, עמ' 42) מובאים דברי דוד בן גוריון, מכריז המדינה, שמבהירים את תפיסתו ביחס לצינות מול ערך התורה -

"..ראש ממשלתנו הראשון אמר- "יש מאמר חז"ל הזן מה קודם ישראל או תורה.. ונמצא שם שישראל קודמים אם כן הצד הלאומי הוא הקודם והתורה כפופה לו. אני יכול להסתמך על מאמר חז"ל שמתאים בדיוק להשקפתי."

ומהם דברי חז"ל שעליהם הסתמך בן גוריון? מביא הרצי"ה -

"בתנא דבי אליהו נאמר: "אמר אליהו: בא לפני אדם אחד, והיה שואלני בדברי תורה. אמר לי: רבי, שני דברים יש לי בלבבי, ואני אוהבם אהבה גדולה: תורה וישראל, אבל איני יודע איזה קודם. אמרתי לו: דרכם של בני אדם אומרים: תורה קודמת לכל, אבל אני אומר: ישראל קדושים קודמים".

אם כן, תפיסתו של בן גוריון לא מתאימה כל כך לדברי הרב קוק זצ"ל, ולכאורה דבריו מגובים בדברי חז"ל. אז האם אכן נוכל להסתפק בציוניות לאומית-חילונית ללא "הכוונה ומטרה הקדושה" שאליה התכוון הרב קוק?

3. הסכנה שבלאומיות חילונית

הרב קוק מביא שתי אפשרויות של לאומיות בישראל, ומתאר את הסכנה של לאומיות כזו המנותקת מערכי הקודש של עם ישראל (עין אי"ה ברכות א', קע) -

"הלאומיות שבישראל בהתחברה עם ההשקפה הגדולה והקדושה של עול מלכות שמים ועול מצות, הרי יסודתה בהררי קודש. אבל בהפרדה ותצא רק לגבול חול של אהבה לאומית גסה, כדרך כל עמי הארץ, שהיא רק אהבה חמרית לעצמו, היא תוליד דברים רעים וזעות רעות המרחיקות את שם די מלכות עם די"

איזה "דברים רעים" תוליד לאומיות כזו? במקום נוסף - אגרת שכותב לעורך עיתון - מרחיב הרב ומתאר בחריפות את הסכנה של לאומיות חילונית (אגרת קמ"ד):

אם נעזוב את שעת הכושר, והיז הרמה המחומשת בהפקרות וזרכי הגויים, באין זכר לקדושת ישראל באמת, המחפה את חרסיה בסיגים של לאומיות מזויפת בגרגרים של היסתוריה ושל חיבת השפה, המלבישה את החיים צורה ישראלית מבחוץ במקום שהפנים כולו הוא אינו יהודי, העומד להיות נהפך למשחית ולמפלצת, ולסוף ג"כ לשנאת ישראל וארץ ישראל, כאשר כבר נוכחנו ע"פ הניסיון, - היז הטמאה הזאת תתגבר, אז אין די באר גודל האסון."

לאומיות חילונית בישראל תגרום, לפי דברי הרב, "לכריתת הענף שעליו היא יושבת" עד כדי כך שתוביל בסוף ל"שנאת ישראל וארץ ישראל".

4. שותפות ואחריות

לפי דברי הרב היה ניתן לחשוב שעלינו להתנתק ממהלך ציוני כזה ולברוח ממנו, אבל מסקנת הרב באגרת זו היא דווקא הפוכה -

"אבל בדי בטחתי, שלא יתן למוט רגלנו, וכל חרד לדבר די, וכל חפץ בישועת עמו וארץ קדשו, יעמד על דגלנו, ונתחיל ליסד בציון פינת יקרת, ולהחיות את הישוב החדש, על בסיס טהרת האמונה, המחוברת עם ששון החיים ודרישת משאלותיהם הצודקות, והיי די עמנו, לקומם הריסות עמנו לדור דורים. ואתה, עורך נכבד, שים נא ידך עמנו, ובא בראש כל חלוץ, לימין די רוממה".

דווקא לאור הסכנה שבעזיבת הציונות בידיים חילוניות רואה הרב חובה להפשיל שרוולים ולקחת אחריות על שינוי המגמה של הציונות אל המטרה הראויה, וקורא אליו לדגל את כל "החרד לדבר ה".

5. אחדות המדינה והמקדש

מתוך עיון בדברי הרב במקום אחר, מובנת נחרצותו לגבי חובת יראי ה' להתחבר לתהליך הציוני (מאמרי הראי"ה, 181) -

"נשמה אחת היא המחיה את המדינה ואת המקדש בישראל, לא בקשרים מלאכותיים הנוו מקשרים את חיי עמנו הכלליים לכל צביוניהם רק (=אלא) מפני שככה מורה אותנו מקור חיינו... האחדות המהותית של המדינה והמקדש, טבוע הוא בעצם נשמתנו.."

המדינה(=הלאומיות) והמקדש (=ערכי הקודש) בישראל הם דבר אחד ומציאות זו היא טבעית ועמוקה בתוכנו.

מדוע אם כן ישנם בכל זאת תפיסות אחרות ללאומיות-כפי שראינו לעיל? ממשיך הרב ומסביר-

"רק הסיגים אשר נדבקו בנו מדרכי הגויים, הם הם הגורמים לתועים איזה תקופה קצרה לחשוב שיוכל להיות אצלנו תכנית של מדינה שאינה תכנית של מקדש, או תכנית של מקדש שאינה של מדינה"

רק השפעות חיצוניות זרות גורמות לטעות הנוראה הזו כאילו ניתן להפריד בין שני הערכים האלה שבאמת בישראל-אחד הם.

6.המבדיל בין שורש לחול

כאמור, המדינה והמקדש אחד הם. אך האם מדובר על שני צדדים שווים?

כותב הרב (מאמרי הראי"ה, עמ' 361) -

"וברוח אמיץ מלא גבורה וקנאת עם נוסף לחזק את שני הישובים שלנו ששניהם יחד עושים את ארץ ישראל לארץ נושבת לישראל, באמת ובצדקה: השורש הישובי וענפיו.

השורש זהו הישוב הישן בכל אוצרות הקודש אשר לו התורה והיראה, האמונה והקדושה, שתוכם גנוז לשד החיים וגרעיני הזרעים, אשר הם נותנים כוח כמס לכל הנעשה והמתפתח בישוב החדש לכל מפעליו, שהם באמת ענפי השורש הכמוס הזה. והענפים הם הם כל הניסיונות החדשים לכונן מושבות, להרחיב ישובים עירוניים וחקלאיים בכל מערכותיהם."

השורש הוא זה שנטוע היטב באדמה וממנה יונק את כח החיים ומזרים אותו בכל ענפיו המתפתחים והולכים ואף מגדלים פירות משובחים. כך ממשיל הרב את כוחו של היישוב הישן בדבקותו בדרך ה', בתורה ויר"ש, כמזרים חיים לכל הכח האדיר של התחיה שהולך ומתפתח ע"י בני הישוב החדש.

7. יסודות הבנין

הרב קוק מחדד את ההבחנה הזו בין העיקר לטפל בתהליך התחיה ומסביר מדוע לא די בפעולתם של הכוחות הדתיים הקיימים בתנועה הציונית (אגרות הראיה ד', א') -

..אמנם עושה היא התנועה הציונית את המפעל של תחית האומה מצדה החילוני, אבל הצד של החול לבדו לא יוכל להיות לישועה לישראל.

ואע"פ שהמזרחי שואף להכניס בהציוניות איזה רגשי קודש, אין הדבר מספיק. כי הלא היסוד של הציוניות הוא נוסד על החול, ויהיה אצלה החול עיקר והקודש טפל, וזה לא יוכל לפעול את הרוממות הנדרשה... המפעלים של ארחות הפוליטיקה שלנו בא"י, גם הם צריכים להיות בנויים על יסוד הקודש, כי רק על ידי זכות של דבר ד', ושל קדושת תוה"ק הנוזעת לכבוד ולתפארת בעמים, יש לנו יחש וזכות לא"י. "

אין די בלאומיות רגילה עם נגיעות קודש בשביל להוציא לפועל את כל הגודל של תחית ישראל, אלא דרושה לאומיות שכולה מבוססת על יסוד הקודש, שברור מה עיקר ומה טפל, ברור מה השורש.

8. לגלות את הנשמה

אז במה טעה בן גוריון בדבריו (לעיל סעיף 2) המבוססים על דברי חז"ל?

על פרשנותו זו למדרש, מגיב הרצי"ה, בשיחותיו שם, בחריפות –

" זו שטות אפיקורסית. כשאומרים ישראל קודמים, צריך להבין מה זה ישראל: הגוף הלאומי ציבורי חברתי? לא, מדובר על ישראל החי! כשמדברים על ראובן או שמעון, הכוונה לראובן או לשמעון החי. כמובן, הוא מתגלה בגוף עצמות וגידים, אבל בפנים יש איזה דבר שמחיה אותו. החיצוניות היא גילוי של הפנימיות. מובן של ישראל החי יש נשמה. יש להבין מהי הנשמה שלו. ריבונו של עולם יצר לו חלק באנושיות.. שיש לו פנים מיוחד, נשמה מיוחדת. הנשמה הזאת, היא מיסוד אברהם אבינו, ונתגלתה בהר סיני. מהי נשמת ישראל? אורייתא. ישראל שקדם אין זה גל של עצמות, אלא ישראל הנורמלי והגדול, החיוני והשלם, החי והקיים, אשר בתוכו – חיוניותו המקיימת אותו: תורת ישראל."

אכן במדרש מובא שישראל קודמים – אך מה הכוונה "ישראל"? אין הכוונה רק הצד החיצוני אלא המהות של ישראל, יסוד חייו, האופי הפנימי של האומה – התורה.

"ישראל קודמים" – כלומר את התורה יש ללמוד מתוך שייכות לנשמת ישראל ולא בניתוק ממנה. מתוך שבחר בעמו נתן לנו תורתו.

אך בוודאי שאין לאומיות ללא תורה, בניגוד להבנות המנתקות את הגוף מהנשמה –

"באים אנשים אפיקורסים לעסוק בכירורים על "דת ומדינה", ואומרים – אם כן, הלאומיות והמדינה הן מעל התורה!"

אבל באמת – "כשם שאם אין ישראל אין תורה, כך לא פחות מזה – אם אין תורה אין ישראל" (שיחות הרצי"ה, שמות עמ' 185)

נמשיך ונתחזק מתוך קדושת יום עצמאותנו להקרא לדגל שהציב הרב קוק זצ"ל ל"כל חרד לדבר ה'" לשנס מתניים ולפעול לניווט ספינת התחיה אל יעדה האמיתי, לגלות את הנשמה שבגוף, נשמת המדינה –

"הגוף עניינו לגלות את הפנים, את הנשמה. מדינת ישראל, עניינה לגלות את תורת ישראל" (שם, במדבר, עמ' 107)

מרכז ליב"ה – יליבה יהודית בציבוריות הישראלית,

פועל לחיזוק צביונה היהודי של מדינת ישראל: בהסברה, בחקיקה ובפעולות ציבוריות. אנו בליב"ה מאמינים כי ככל שמדינת ישראל תהיה מחוברת יותר לעצמיותה ולשורשיה, היא תתחזק ותתנהל באופן נכון יותר אל מול אתגרי השעה. בימים אלו מתקיים מבצע התרמה נרחב במטרה לאפשר לליב"ה להמשיך לפעול ולהשפיע על הזהות היהודית של מדינת ישראל.

למידע, לפרטים ולתרומות:

דוא"ל: libayehudit@gmail.com

אתר: www.libayehudit.org